

106 A.M. 2006
2/8

opr. 1995
Mr. Gp.

FUNDACJA GENERAL ELŻBIETY ZAWACKIEJ
ul. Pomorska 93, tel. 0049 55 65 22 186
www.zawacka.pl
REGON 370502736
NIP 1506 0000 0000 5002 0244



zm. 3.09.2009

brat:
Witold Czajkowski

87/100 Toruń

Brodnica

Czajkowski Józef

AK Liob. Wel

M: 287/896 Pom.

SPIS ZAWARTOŚCI TECZKI —

Brajkowski Józef
T: JN: 287/896 Pam.
Brodnica CAJ

I. Materiały dokumentacyjne

I/1 – relacja właściwa

k. 1 s. 1-2

I/2 – dokumenty (sensu stricto) dot. osoby relatora

I/3 – inne materiały dokumentacyjne dot. osoby relatora

II. Materiały uzupełniające relację

k. 1 s. 1

III. Inne materiały (zebrane przez „relatora”):

III/1 – dot. rodziny relatora

k. 2 s. 1-2

III/2 – dot. ogólnie okresu sprzed 1939 r.

III/3 – dot. ogólnie okresu okupacji (1939–1945)

III/4 – dot. ogólnie okresu po 1945 r.

III/5 – inne...

IV. Korespondencja

V. Wypisy ze źródeł (tzw.: „nazwiskowe karty informacyjne”)

k. 2

VI. Fotografie

obiet ikonografii

1/1. Relacja - Czajkowski Józef

1. Relacja o działalności konspiracyjnej Józefa Czajkowskiego spisana przez Witolda Czajkowskiego - data nętywu luty 1990 - nęhp. onęp. k. 1 s. 1-2

ARCHIWUM IAH
Lublin, Jędrzejów
M-287
II-1990

Relacja

O nioryjszym etonku konspiracji
A. H. Józefa Ciojkorzkiego z Łożom
przez brata Ciojkorzkiego Witolda.

Ciojkorzki Józef ur. 28. V. 1912 r.
w Belku pow. Białobrzegi jako syn
Józefa z żoną Heleną, aktywnie uczest-
niczący w działalności społecznej
w drużynie Ludowej, i matki obojętnej
z domu Rutkowskiej zajmujące się gospodar-
stwem domowym. W latach 1919-
1925 ukończył szkołę powszechną w
Lublinie, pozostał w domu rodziców,
pracując w gospodarstwie. W 1933 r.
powołany do obowiązkowej służby
wojskowej w Korpusie Obrony Pogrze-
niar w Baranowie, zwolniony w
1935 w stopniu starszego szeregowca,
wrócił do domu rodziców i pomaga
w gospodarstwie. W sierpniu 1939 r.
stał się na mobilizacji w 32 p.p. w
Lublinie, brat udział w obronie Lublina,
zgodnie z kapitulacją, przewidziany do stania
jeńckiego w Działowie zwolniony

w druzynie potowio joidziaruki togo²
roku, wrace do domu rodzinow i pracy
w gospodarstwie. W roku 1942 wstapija
do organizacji podziemnej A. K. przy-
szed odbiera kpt. Pawel Nowakowski
ps. Lesnik z H. Tichunio. Kontakty
sz z W. Klopaczem lasniczym z lasnictwa
ekonomicznego, rezyduje sie organizowa-
niem broni, ktora zostala ukryta przez
odchodzące wojsko polskie w mope-
tku Mykowo. W lipcu 1944 r. przyje-
zdzony zabrony do kopalni rowow
w Tomiu Pradolnej, koto Brodnicy.
W dniu 14 listopada 1944 r. otrzymano
je wiadomosci o rozstrzelaniu ojca
przez Niemcow, ojca, a wiece braci
i siostry, oraz ze on tez jest na karcie
do rozstrzelania, zbiedz z obow, ukryje
wejac sie w ziemianie w poblizu
domu rodzicow. Po wyzwoleniu rejez
sie gorzo je zewolowym bracia Ignacym
1946 oznisz sie z jego i on opublikujel sie
niektorimy driscim brate. Byl powrotem
Spot. Koscak Pol. byl bezpartyjny i nie podpisyj
listy III grupy narodowosciowej. Zmarl 28. 11. 1977.
Grajkowski Witold 21. 04. 78

- II. Materiály usupějnjajže
rebeje: Gajkowski Józef
1. art. Ed. Klemensa, Zamorobovani
o šwicie, brak žrota, knokop. k. 1 s. 1

ZAMOR DOWANI O ŚWICIE



Wielki cios dla grupy „Reid”

11/9
Dzień 13 listopada 1944 roku był dla rodziny Czajkowskich najtragiczniejszy. Tego dnia o świcie do ich gospodarstwa znajdującego się we wsi Bełk nie opodal Lidzbarka Wełskiego zajęły zmotoryzowane oddziały jagdkommando. Najpierw obstawiono wszystkie zabudowania, następnie kilku hitlerowców wtargnęło do mieszkania. Po paru minutach na podwórko wyprowadzeni zostali: Ignacy Czajkowski, jego córka Stefania i dwóch synów — Ignacy i Zygmunt.

W tym samym czasie hitlerowcy z innego oddziału prowadzili do pobliskiego lasu dwóch rolników z tej samej wsi: Władysława Kaffkę i Ignacego Romanowskiego. Po dołączeniu do nich rodziny Czajkowskich, rozstrzelano ich razem, rając się zatrzeć ślady zbrodni. Wieść o morderstwie popełnionym na bezbroniących ludziach rozeszła się bardzo szybko wśród mieszkańców wsi i Lidzbarka. Wielu ludzi w Bełku orientowało się, że Czajkowscy współpracują z partyzantami. Niektórzy jednak wokół ich tajemniczej śmierci snuli różne przypuszczenia. Dopiero po paru tygodniach jasne się stało, że mord był odwetem za współdziałanie z partyzantami.

Pierwsi partyzanci pojawili się w okolicznych lasach we wrześniu 1944 r. 6 września w pobliżu Konopat wylądowała kilkuosobowa grupa spadochroniarzy polskich. Był to oddział dywersyjno-rozpoznawczy pod kryptonimem „Pomorze”. Na jego czele stał ppor. Henryk Myćko i ppor. Józef Lipiński. Dyslokacja grupy nastąpiła w okolicach Czarnego Bryńska. Jej zadaniem było przekazywanie do dowództwa danych dotyczących ruchu wojsk hitlerowskich, baz, sprzętu, prowadzenia sabotażu, jak również podejmowanie doraźnych walk z okupantem.

Polska grupa została w okresie późniejszym wzmocniona przez radzieckich spadochroniarzy, których celem także było prowadzenie akcji dywersyjnej i rozpoznawczej. Wylądowali oni 13 września pod Bełkiem. Ta kilkunastoosobowa grupa pod kryptonimem „Reid” na skutek zdrady w krótkim czasie została rozbita. Ocalał dowódca kpr. Aleksander Koreniew oraz kilku żołnierzy. Aleksander Koreniew, goszcząc trzy lata temu w Lidzbarku, ze smutkiem wspominał śmierć telegrafistki. Została ona wkrótce po lądowaniu zdradzona przez córkę sędziego Pymackiego — Emmę. W zasadzce przygotowanej przez jagdkommando poniosła śmierć. Był to wielki cios dla grupy „Reid”, bowiem telegrafistka miała ze sobą radiostację, przy pomocy której miano nadawać meldunki do dowództwa w Kijowie.

Ocalali członkowie grupy „Reid” natychmiast nawiązali kontakt z partyzantami oddziału „Pomorze” i wspólnie, aż do wyzwolenia, prowadzili działalność przeciwko okupantowi. Aleksander Koreniew już jako partyzant grupy „Pomorze” nawiązał kontakt z rodziną Czajkowskich. Współpraca ta układała się z pożytkiem dla partyzantów. Dom Czajkowskich stał się punktem przekazywania konspiracyjnych informacji i zaopatrywania w żywność. Jeszcze przed rozstrzelaniem rodziny Czajkowskich ich syn Bronisław wstąpił do grupy „Pomorze”. Brał on udział we wszystkich akcjach organizowanych przez dowództwo grupy.

Hitlerowcy od dłuższego czasu obserwowali dom Czajkowskich. Napływały do nich wiadomości, że rodzina ta współpracuje z partyzantami. Orientowali się także, że oprócz Czajkowskich partyzantom sympatyzują Władysław Kaffka i Ignacy Romanowski. Najbardziej rozwścieczyli się, gdy doniesiono im o wstąpieniu do partyzantki Bronisława Czajkowskiego. Nie mogąc go schwytać, postanowili zemścić się na rodzinie.

Rozstrzelano wówczas prawie całą rodzinę Czajkowskich. Jednak ich śmierć, jak wiele innych, została już w niedługim czasie pomszczona. 19 stycznia 1945 roku wojska radzieckie II Frontu Białoruskiego pod dowództwem marszałka Konstantego Rokossowskiego wyzwoliły miasto Lidzbark i okolice. Skończył się w ten sposób najokrutniejszy okres w dziejach miasta i jego mieszkańców. Aleksander Koreniew wraz z innymi towarzyszami z „Pomorza” przyłączyli się do armii radzieckiej i przebili cały szlak bojowy aż do Berlina.

Aleksander Koreniew mieszka obecnie w Moskwie i jest cenionym poetą radzieckim. W jednym ze swoich tomików wierszy pisze i wspomina o telegrafistce oraz innych współtowarzyszach walk pod Lidzbarkiem. Ten tomik wierszy wraz z dedykacją ofiarował Muzeum Historycznemu w Lidzbarku Wełskim.

Spółeczeństwo Lidzbarka nie zapomniało o koszmarnych dniach okupacji. Ofiarom zbrodni hitlerowskiej poświęcono kilka tablic pamiątkowych. Z inicjatywy Miłośników Lidzbarka Wełskiego niedawno odsłonięto kolejną tablicę usytuowaną na miejscu straceń z 13 listopada 1944 r. W odsłonięciu tablicy udział wzięły rodziny Czajkowskich, Romanowskich, Kaffków. Licznie przybyli mieszkańcy Lidzbarka i okolic. Była to manifestacja na rzecz pokoju i braterstwa broni żołnierzy polskich i radzieckich.

EDWARD KLEMENS



Wielki cios dla grupy „Reid”
k. osobowa Witold
Czejkowski - insp.
Tomu

III / 1. Materiały dotyczące rodziny
releto: Czajkowskiego Józefa

1. Oświadczenie Lucji Wrosek z
27.07.1990, kserokop. oryg. k. 1 s. 1
2. Oświadczenie Alfonsa Nowakowskiego
z 30.07.1990, kserokop. repl. k. 1 s. 2

Lucja Wrzosek
Bryjsk
gmina Lidzbark Kęlski

Bryjsk dnia 27 VII 1990r.

Oświadczenie!

Ja niżej podpisana oświadczam co następuje:
W czasie okupacji pracowałam w gospodarstwie rolnym
u Ignacego Brajkowskiego w folku powiat Działdowo.
W dniu 13-go listopada 1944 roku około godz. 5-tej rano
kiedy jeszcze wszyscy spaliliśmy, ustykaliśmy pułkarnie
do drzwi, kiedy ja otworzyłam drzwi zobaczyłam
niemców w mundurach (około 15 osób) Kiedy weszli do
mieszkania nas wszystkich sprowadzi do kuchni a
pokojach przeprowadzili rewizję. Po pierwszym czasie
wyprowadzili Brajkowskiego Ignacego (sen) Brajkowską
Stefanię jego córkę. Syn Brajkowskiego również Ignacy
został doprowadzony ze swojego gospodarstwa.
Następnie kazano im zabrać topaty i wyprowadzili
do pobliskiego lasu. Po pierwszym czasie ustykaliśmy
3 pojedyncze strzały następnie serię z broni
maszynowej.

Wiosną 1945 roku odbyła się ekshumacja zwłok
pomordowanych (byłam obecna) Brajkowskiego
Ignacego (sen) Brajkowskiego Ignacego (jun)
Brajkowskiego Zygmunta i Brajkowskiej Stefani
którzy zostali pochowani na cmentarzu
w Lidzbarku Kęlskim.

Wrzosek Lucja

niezwykły opis w D. osob. Jędrzej
Brajkowski sygn. Nr. 283/892 Pom.

x12006 9

Moi emfellowiony nekopis n
T. M: 283/892 Rom,
Gajkowski Square 1 (Smp. Brodman)

1930

Lickbank, duna 3i lipan

Wtem Norbanski
Hane Maate 7
-230 Lickbank hickli

Chisadunie

Minipogaw owidocum, is n roku 1944 jersinjs n 7
awata xamoclorocci pome lemmar nary ugnawicic

- 1) ogmaw Gajkowski - stenc
 - 2) igmaw Gajkowski - nry ugn
 - 3) igmaw Gajkowski - nry ugn
 - 4) igmaw Gajkowski - nry ugn
- i adospaw i psalibim lece nry ugn
Noms 1945 n mospaw ebrimaw nry ugn
na mmentam Kotalban n Lickbank

Hans Norbanski

T: M-287/896 Pom.

Brodnice

Czajkowski Józef

V. karty informacyjne

k. 2

Czajkowski Józef

Drozdowice 1
FK

zob. T. osob. M-985/894 Tom. Czajkowski
Szymon - Drozdowice

AK 1/12

Czajkowski Józef

Brodnica 2
FK

zob. Kisielewski Wł., Desant
na kwatery Hitlera, Warszawa
1975.

nr. 10'10

Grajkowski Józef

